

داستان امشب

(بررسی و تحلیل دوازده داستان برگزیدهٔ معاصر)

دکتر محمدعلی آتش سودا

نشر آسیم

تهران، ۱۳۸۸

۱۵۰۰	□ شماره نسخه‌های این چاپ:	بهاره فیروزه	□ ویراستار:
است	□ حق چاپ برای نشر آسیم محفوظ است	فریبرز عباسی	□ حروف نگار:
چاپخانه آسمان	□ چاپ:	امیر عباسی	□ آماده‌سازی و اجرا:
۸۵۰۰ تومان	□ بهای:	۱۳۸۸	□ چاپ اول:

آتش سودا، محمدعلی	سرشناسه:
داستان امشب (بررسی و تحلیل دوازده داستان برگزیده معاصر) / محمدعلی آتش سودا.	عنوان و نام پدیدآور:
تهران: آسیم، ۱۳۸۷.	مشخصات نشر:
۵۱۱ ص.	مشخصات ظاهری:
978-964-418-424-6	شابک:
فیفا	وضعیت فهرست‌نویسی:
کتابنامه: ص. ۵۰۳-۵۱۱	پاداشت:
داستانهای فارسی - قرن ۱۳ - تاریخ و نقد.	موضوع:
داستان نویسان ایرانی - قرن ۱۳ - نقد و تفسیر.	موضوع:
یوسفی، مرتضی، ۱۳۳۶ -	شناسه افزوده:
PIR ۲۸۶۹/۱۲۳۵۲ ۱۳۸۷	رده‌بندی کنگره:
۸۵۳/۶۲۰۸	رده‌بندی دیویی:
۱۳۱۱۳۸	شماره کتابشناسی ملی:

دفتر مرکزی و مرکز توزیع انتشارات آسیم
 خیابان استاد مطهری ○ خیابان میرعماد ○ خیابان سیزدهم ○ شماره سیزده
 تلفن و دورنگار: ۸۸۷۲۵۰۰۲ (خط ۵)



فهرست

۱	 سخنی با خوانندگان
۳	 رنسانس و مشروطه
۳	 رنسانس و پیدایش رمان
۸	 مشروطه و تحول نثر فارسی
۴۵	 علی اکبر دهخدا
۴۷	 شیوه نوشتاری دهخدا
۵۲	 صنیع الدوله
۵۵	 تحلیل داستان صنیع الدوله
۶۳	 محمدعلی جمالزاده
۶۷	 شیوه داستان نویسی جمالزاده
۷۲	 فارسی شکر است
۸۲	 تحلیل داستان فارسی شکر است
۹۹	 صادق هدایت
۱۰۱	 شیوه داستان نویسی هدایت
۱۱۴	 سگ ولگرد
۱۲۱	 تحلیل داستان سگ ولگرد

۱۳۵		بزرگی علوی
۱۳۹		شیوه داستان نویسی علوی
۱۵۱		یه رهنچکا
۱۵۶		تحلیل داستان یه رهنچکا
۱۶۵		صادق چوبک
۱۷۰		شیوه داستان نویسی چوبک
۱۹۰		عدل
۱۹۲		تحلیل داستان عدل
۲۰۳		جلال آل احمد
۲۰۶		شیوه داستان نویسی آل احمد
۲۲۳		بچه مردم
۲۲۹		تحلیل داستان بچه مردم
۲۳۷		سیمین دانشور
۲۴۰		شیوه داستان نویسی دانشور
۲۵۳		مار و مرد
۲۸۶		تحلیل داستان مار و مرد
۳۰۷		ابراهیم گلستان
۳۱۰		شیوه داستان نویسی گلستان
۳۳۱		ماهی و جفتش
۳۳۲		تحلیل داستان ماهی و جفتش

۳۳۱		بهرام صادقی
۳۳۴		شیوه داستان‌نویسی صادقی
۳۴۱		سنگر و قمقمه‌های خالی
۳۵۴		تحلیل داستان سنگر و قمقمه‌های خالی
۳۶۳		غلامحسین ساعدی
۳۶۵		شیوه داستان‌نویسی ساعدی
۳۸۷		گدا
۳۹۹		تحلیل داستان گدا
۴۰۹		محمود دولت‌آبادی
۴۱۱		شیوه داستان‌نویسی دولت‌آبادی
۴۲۲		عقیل عقیل
۴۵۲		تحلیل داستان عقیل عقیل
۴۶۳		هوشنگ گلشیری
۴۶۵		شیوه داستان‌نویسی گلشیری
۴۸۰		سبز مثل طوطی، سیاه مثل کلاغ
۴۸۳		تحلیل داستان سبز مثل طوطی، سیاه مثل کلاغ
۴۹۱		فرهنگ مختصر اصطلاحات داستانی
۵۰۳		منابع

سخنی با خوانندگان

کتابی که در پیش دارید، در اصل برای تدریس درس ادبیات معاصر نثر در دوره کارشناسی ادبیات فارسی تنظیم شده است. قسمت آغازین کتاب شامل بحثهایی دربارهٔ رنسانس و تأثیر آن بر پیدایش مشروطه و در نهایت تحول نثر فارسی است. بخش اصلی کتاب نیز شامل دوازده داستان برگزیده همراه با مقدمه‌ای دربارهٔ شیوهٔ نویسندگی مؤلف و مؤخره‌ای در تحلیل داستان منتخب وی است. در بخش انتهایی کتاب نیز فرهنگ مختصری دربارهٔ اصطلاحات داستان‌نویسی جهت استفادهٔ دانشجویان درج شده است.

در انتخاب آثار به جای رمان تنها به داستانهای کوتاه نویسندگان معاصر توجه شده، چرا که داستان کوتاه در عین ایجاز، اثری است کامل و تحلیل آن در کتابی که هدف آن بررسی آثار متعدد از نویسندگان مختلف است، امکان‌پذیرتر است. در برگزیدن این آثار تلاش بر آن بوده که داستان منتخب نشان دهندهٔ جنبه‌های مختلف نویسندگی مؤلف باشد، با این حال طبیعی است که انتخاب داستانی با رعایت شرط مذکور بسیار دشوار است. نخست، به دلیل آنکه غالب نویسندگان در آثار مختلف خود شیوه یکسانی را رعایت نکرده‌اند. دیگر آنکه، برخی نویسندگان داستان کوتاه خوب زیاد دارند (مانند چوبک)، و برعکس برخی آثار خوب کم دارند (مانند آل‌احمد)، و همین مسئله انتخاب را دشوارتر می‌کند. برخی نویسندگان نیز بهترین آثار خود را در قالب رمان آفریده‌اند، نه داستان کوتاه (مانند دولت‌آبادی). با این وجود، نگارنده گمان می‌کند که بحثهای مقدماتی که دربارهٔ شیوه نویسندگی این نویسندگان صورت گرفته کمابیش خواننده را با آثار دیگر وی آشنا می‌کند. سرانجام اینکه، جای برخی از

نویسندگان در این مجموعه خالی به نظر می‌رسد، با این وجود خوانندگان آشنا با تدریس ادعان دارند که بررسی همین تعداد داستان نیز در فرصت محدود برنامه دانشگاهی بسیار دشوار است.

نکته دیگری که ذکر آن در اینجا ضروری به نظر می‌رسد این است که در مجموعه‌های دیگری نیز که قبلاً با اهدافی مشابه به چاپ رسیده، برخی از داستانهای این کتاب را می‌توان یافت. این مجموعه‌ها در جای خود بسیار ارزشمند است و نگارنده خود سالها از آنها به عنوان متون درسی جهت معرفی به دانشجویان بهره برده است. وجه تفاوت این کتاب نسبت به آثار مشابه، وجود بخشی نسبتاً مفصل در معرفی چگونگی بهره‌گیری از عوامل داستانی از سوی هر نویسنده است که این بخش با آوردن یک داستان و تحلیل آن تکمیل می‌شود. در تحلیل داستانها، رویکردهای متفاوتی در پیش گرفته شده است. به عنوان مثال، فارسی شکر است با رویکرد ساختارگرا و یه‌ره‌نچکا با رویکرد روان‌شناختی یونگی و مار و مرد با رویکرد فمینیستی بر مبنای نشانه‌های اسطوره‌شناسی تحلیل شده است. البته در انتخاب این رویکردها هیچ تعمد خاصی در نظر نبوده، بلکه همواره این خود اثر بوده که زمینه را برای انتخاب رویکردی خاص فراهم کرده است. مشخص است که این تحلیلها تنها بیانگر دیدگاه خاص نگارنده، آن هم از زاویه‌ای ویژه، نسبت به داستان است و به این ترتیب امکان برداشتهای دیگر منتفی نیست و راه برای تأویلهای جدید همواره باز خواهد بود.

در پایان، از همه خوانندگان و صاحب‌نظران دعوت می‌شود آرای خود درباره این کتاب را به آدرس الکترونیکی زیر ارسال فرمایند و مؤلف را در بهبود کیفی کتاب در چاپهای آینده یاری رسانند:

Atashsowda@Yahoo.com